യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണ+പ്രകരണം പൂർവാർധം)/സർഗം 127

ഭരദ്വാജ ഉവാച .
ഇതി വരമുനിനോക്തം ജ്ഞാനസാരം പുരാണം
സകലമനുനിശമ്യ ശ്രീരഘൂണാം കുലാഗ്ര്യഃ .
വിമലമതിരപൃച്ഛത്കിംചിദന്യത്സ്വയം വാ
സമസുഖപരിപൂർണഃ പൂർണബോധസ്ഥിതോഽസൗ .. 1
സ ഖലു പരമയോഗീ വിശ്വവന്ദ്യഃ സുരേശോ
ജനനമരണഹീനഃ ശുദ്ധബോധസ്വഭാവഃ .
സകലഗുണനിധാനം സംനിധാനം രമായാ-
സ്ത്രിജഗദുദയരക്ഷാനുഗ്രഹാണാമധീശഃ .. 2
ശ്രീവാല്മീകിരുവാച .
ഇതി ശ്രുത്വാ വസിഷ്ഠസ്യ വാക്യം വേദാന്തസംഗ്രഹമ് .
വിദിതാഖിലവിജ്ഞാനോ രാമഃ കമലലോചനഃ .. 3
ശക്തിപാതവശോന്മേഷപ്രകടാമലചിദ്ഘനഃ .
മുഹൂർതമാസീദുദ്ബുദ്ധശ്ചൈതന്യാനന്ദസാഗരഃ .. 4
പ്രശ്നോത്തരവിഭാഗാദിപരിപാടീവിവർജിതഃ .
ആനന്ദാമൃതപൂർണാസ്യ രോമകണ്ടകിതാങ്ഗകഃ .. 5
മഹാസാമാന്യരൂപത്വാച്ചിദ്വ്യാപകതയാ സ്ഥിതഃ .
നിത്യമഷ്ടഗുണൈശ്വര്യതൃണപ്രായമനോരഥഃ .. 6
ന കിംചിദൂചേ സംപന്നഃ ശിവേ പരിണതഃ പദേ .
ഭരദ്വാജ ഉവാച .
അഹോ ഖലു മമാശ്ചര്യം രാമഃ പ്രാപ്തോ മഹത്പദമ് .. 7
കഥമേതാദൃശീ പ്രാപ്തിരസ്മാകം മുനിനായക .
മൂർഖാഃ സ്തബ്ധാശ്ച കിംചിജ്ജ്ഞാ മാദൃശാഃ ക്വ ച പാപിനഃ .
ക്വ ച ബ്രഹ്മാദിഭിഃ പ്രാർഥ്യാ ദുർലഭാ രാമസംസ്ഥിതിഃ .. 8
അഹോ മുനീശ്വരഗുരോ കഥം വിശ്രാമ്യതേ മയാ .
ദുഷ്പാരസ്യ ഭവാമ്ഭോധേസ്തീര്യതേ തദ്വദാശു മേ .. 9
ശ്രീവാല്മീകിരുവാച .
ശ്രീരാമവൃത്താന്തമശേഷമാദിതോ
വസിഷ്ഠവാക്യാനുഗതം നിരൂപിതമ് .
ധിയാ വിചാര്യാനു പരാമൃശ പ്രഭോ
മയാപി താദൃക്കഥനീയമത്ര തേ .. 10
അവിദ്യായാഃ പ്രപഞ്ചോഽയം നാസ്തി സത്യമിഹാണ്വപി .
വിവേചയന്തി വിബുധാ വിവദന്ത്യവിവേകിനഃ .. 11
നാസ്തി ഭിന്നം ചിതഃ കിംചിത്കിം പ്രപഞ്ചേന രുധ്യസേ .
അഭ്യാസേന രഹസ്യാനാം വയസ്യ വിശദോ ഭവ .. 12
പ്രപഞ്ചവിഷയാ വൃത്തിർജാഗ്രന്നിദ്രേതി കീർതിതാ .

സംപ്രബുദ്ധസ്തു യസ്യാന്തശ്ചിത്പ്രദീപോ നിരഞ്ജനഃ .. 13
ശൂന്യമൂലഃ പ്രപഞ്ചോഽയം ശൂന്യതാശിഖരഃ സഖേ .
സാരശൂന്യതയാ മധ്യേഽപ്യനാസ്ഥാ സന്മനീഷിണാമ് .. 14
അനാദിവാസനാദോഷാദസന്നേവായമീക്ഷ്യതേ .
ഗന്ധർവനഗരാകാരഃ സംസാരോ ബഹുവിഭ്രമഃ .. 15
ത്വമനഭ്യസ്യ കല്യാണീം ചൈതന്യാമൃതകന്ദലീമ് .
സംമുഹ്യസി കിമധ്യാസ്യ വാസനാവിഷവീരുധഃ .. 16
ജാഗ്രദേതന്ന പതിതം ജ്ഞാനാലമ്ബഗ്രഹാദധഃ .
ന സന്ത്യുപരി സർവേഷാം യേ നിരാലമ്ബസംവിദഃ .. 17
താവദ്രൂഢാ സുധാകാരരസാ സംവിന്മഹാനദീ .
ന യാവദാത്മരൂപേണ നിപുണൈരവഗാഹ്യതേ .. 18
പ്രാങ്നാസ്തി ചരമേ നാസ്തി വസ്തു സർവമിദം സഖേ .
വിദ്ധി മധ്യേഽപി തന്നാസ്തി സ്വപ്നവൃത്തമിദം ജഗത് .. 19
അവിദ്യായോനയോ ഭേദാഃ സർവേഽമീ ബുദ്ബുദാ ഇവ .
ക്ഷണമുദ്ഭൂയ ഗച്ഛന്തി ജ്ഞാനൈകജലധൗ ലയമ് .. 20
സുശീതലോദകനദീം വിദിത്വാഥ വിഗാഹ്യ താമ് .
ബഹിർഭ്രാന്തിനിദാഘാസ്തേ നിര്യാന്തു കലിതാസുഖമ് .. 21
ഏകശ്ചാജ്ഞാനജലധിർജഗദാപ്ലാവ്യ തിഷ്ഠതി .
ജ്യേഷ്ഠോഽയമഹമിത്യൂർമിരവിദ്യാവാതസംഭവഃ .. 22
ചിത്തസ്ഖലനഭേദാലീ രാഗാദ്യാശ്ച പ്രകല്പിതാഃ .
മമതോത്കലിതാവർതഃ സ്വതഃ സ്വൈരം പ്രവർതതേ .. 23
രാഗദ്വേഷാവതിഗ്രാഹൗ ഗൃഹീതസമനന്തരഃ .
തതശ്ചാനർഥപാതാലപ്രവേശഃ കേന വാര്യതേ .. 24
പ്രശാന്താമൃതകല്ലോലേ കേവലാമൃതവാരിധൗ .
മജ്ജ മജ്ജസി കിം ദ്വൈതഗ്രഹക്ഷാരാബ്ധിവീചിഷു .. 25
കസ്തിഷ്ഠതി ഗതഃ കോ വാ കസ്യ കേന കിമാഗതമ് .
കിം നു മജ്ജസി മായായാം പത മാ ത്വമതന്ദ്രിതഃ .. 26
തത്ത്വമേകം യദാത്മേതി ജഗദേതത്പ്രചക്ഷതേ .
തതോഽന്യഃ കസ്തവാതീതോ യസ്താത വിഷയഃ ശുചാമ് .. 27
ബാലാൻപ്രതി വിവർതോഽയം ബ്രഹ്മണഃ സകലം ജഗത് .
അവിവർതിതമാനന്ദമാസ്ഥിതാഃ കൃതിനഃ സദാ .. 28
അവിവിക്തോ ജനഃ ശോചത്യകസ്മാച്ച പ്രഹൃഷ്യതി .
തത്ത്വവിത്തു ഹസന്നാസ്തേ തസ്യ മോഹോ വിഡമ്ബനമ് .. 29
തച്ച സൂക്ഷ്മമിദം തത്ത്വം തിരോഹിതമവിദ്യയാ .
യഥാ സ്ഥലേഷു ലോകാനാം ജലേഷ്വാത്മസു സംശയഃ .. 30
പൃഥിവ്യാദിമഹാഭൂതപരമാണുമയം ജഗത് .
സ്ഥിതം യദാ തദാപീഹ കോ ഗതോ യോഽനുശോച്യതേ .. 31
അസതഃ സംഭവോ നാസ്തി നാസ്ത്യഭാവഃ സതഃ സഖേ .
ആവിർഭാവതിരോഭാവാഃ സംസ്ഥാനാനാമമീ പരമ് .. 32
കിംത്വനേകപുരോത്സാഹാദ്വിഷതാമുപഗച്ഛതി .

ഭജ സംഭരിതാഭോഗം പരമേശം ജഗദ്ഗുരുമ് .. 33
ദുരിതാനി സമസ്താനി പച്യന്ത്യേ്ദ്യാപി ന ധ്രുവമ് .
കൃതമേവാസ്യ ദേവസ്യ പാശാ വിശ്രവതാം ഗതാഃ .. 34
സാകാരം ഭജ താവത്ത്വം യാവത്സത്ത്വം പ്രസീദതി .
നിരാകാരേ പരേ തത്ത്വേ തതഃ സ്ഥിതിരകൃത്രിമാ .. 35
ഇമാമുദ്ദാമതമസോ ജിത്വാ സത്ത്വബലാദ്ധ്രുവമ് .
യമസ്യാനുസരാധ്വാനം വിശ്വസ്തേനാന്തരാത്മനാ .. 36
സമാധായ ക്ഷണം പശ്യ പ്രത്യഗാത്മാനമാത്മനാ .
ഇയം വിഭാതു സാ വ്യക്തം പ്രാഗ്ബുദ്ധിരജനീ തവ .. 37
കൃതം പുരുഷകാരേണ കേവലേന ച കർമണാ .
മഹേശാനുഗ്രഹാദേവ പ്രാപ്തവ്യം പ്രാപ്യതേ നരൈഃ .. 38
നാഭിജാത്യം ന ചാരിത്ര്യം ന നയോ ന ച വിക്രമഃ .
ബലവന്തി പുരാണാനി സഖേ കർമാണി കേവലമ് .. 39
അപ്രതർക്യാത്പ്രതീകാരാത്കിമേവമവസീദസി .
ന ലുമ്പതി ലലാടസ്ഥാമീശ്വരോ്ഽപ്യക്ഷരാവലിമ് .. 40
ക്വ ചിദ്വക്താ ക്വ വൈദഗ്ധ്യം ക്വ ചേയം മോഹവല്ലരീ .
അചിന്തനീയാ നിയതിര്യദിയം ദ്വന്ദ്വമാഹിതാ .. 41
ഹേ ഭരദ്വാജ മോഹം ത്വം വിവേകേന ജഹി സ്ഫുടമ് .
അസാമാന്യമിദാനീം ത്വം ജ്ഞാനം പ്രാപ്സ്യസ്യസംശയമ് .. 42
ദൂരമുത്സഹതേ രാജാ മഹാസത്ത്വോ മഹാപദി .
അല്പസത്ത്വോ ജനഃ ശോചത്യല്പ്്ഽപി ഹി പരിക്ഷതേ .. 43
ബോധഃ പുണ്യപരാധീനഃ പ്രഥതേ ബഹുജന്മഭിഃ .
അനുമീയേത ധീരേഷു ജീവന്മുക്തേഷു കാര്യതഃ .. 44
ദ്വിഷദ്ഭൂതേന യേനൈവ കർമണാ ബന്ധ ഈദൃശഃ .
സുഹൃദ്ഭൂതേന തേനൈവ മോക്ഷമാപ്സ്യസി പുത്രക .. 45
സതാം സത്കർമസംവേഗഃ പുരാണം പ്രണുദന്നയമ് .
വർഷൗഘ ഇവ ഭൂതാനാം ദവാനലമസേചയത് .. 46
സഖേ സംന്യസ്യ കർമാണി ബ്രഹ്മണഃ പ്രണയീ ഭവ .
നേഷ്യസേ യദി സംസാരചക്രാവർതഭ്രമഃ ശമമ് .. 47
താവദേതദ്വികല്പോത്ഥമിദം യാവദ്ബഹിർഗ്രഹഃ .
പ്രതികൂലോ്ഽബ്ധിരുല്ലോലേ കേവലം നിശ്ചലേ ജലേ .. 48
അയം കിമന്ധകരണസ്ത്വയാ ശോകോ്ഽവലമ്ബ്യതേ .
നിർവാഹയതു സൈവ ത്വാം പ്രജ്ഞായഷ്ടിരഭങ്ഗുരാ .. 49
ന ജാതു തേ വിഗണ്യന്തേ ഗണനാസു ഗരീയസാമ് .
യേ തരങ്ഗൈസ്തൃണാനീവ ഹ്രിയന്തേ ഹർഷശോകയോഃ .. 50
സമാരൂഢം ദശാദോലാമഹോരാത്രമിദം ജഗത് .
ക്രീഡ്യതേ ഷഡ്വിധൈഃ പ്രേങ്ഖൈഃ സഖേ കിമിതി ഖിദ്യതേ .. 51
സൂതേ സംഹരതി ക്ഷിപ്രം പുനഃ സൃജതി ഹന്തി ച .
ജഗന്തി ബഹുപര്യായൈഃ കാല ഏവ കുതൂഹലീ .. 52
ന വിശേഷഗ്രഹഃ കശ്ചിന്ന ച കശ്ചിന്ന കശ്ചന .

ജന്തുഷ്വഭ്യവഹാര്യേഷു പ്രാക്രമ്യ കാലഭോഗിനഃ .. 53
കാ കഥാ മർത്യപിണ്ഡാനാം നിമേഷാന്തരവാസിനാമ് .
അപി ദേവനികായാ യേ ത്യേ്പി ദുഷ്കാലഗോചരാഃ .. 54
സ്വയം നൃത്യസി കിം പ്രീതോ വിപത്തൗ വികലേന്ദ്രിയഃ .
ക്ഷണം നിശ്ചലമാസീനഃ പശ്യ സംസാരനാടകമ് .. 55
അസ്യാനേകതരങ്ഗസ്യ ജഗതഃ ക്ഷണഭങ്ഗിനഃ .
ന വിഷീദതി മനസ്വീ ഭരദ്വാജ മനാഗപി .. 56
ത്യജ ശോകമമങ്ഗല്യം മങ്ഗലാനി വിചിന്തയ .
ചിദാനന്ദഘനം സ്വച്ഛമാത്മാനം ച വിഭാവയ .. 57
ദേവദ്വിജഗുരുശ്രദ്ധാഭരബന്ധുരചേതസാമ് .
സദാഗമപ്രമാണാനാം മഹേശാനുഗ്രഹോ ഭവേത് .. 58
ഭരദ്വാജ ഉവാച .
ജ്ഞാതം തവ പ്രസാദേന സർവമേതദശേഷതഃ .
ന വൈരാഗ്യാത്പരോ ബന്ധുർന സംസാരാത്പരോ രിപുഃ .. 59

ഇദാനീം ശ്രോതുമിച്ഛാമി വസിഷ്ഠേനോപപാദിതമ് .
ജ്ഞാനസാരമശേഷേണ ഗ്രന്ഥേനോക്തം പദാത്മനാ .. 60
ശ്രീവാല്മീകിരുവാച .
ഭരദ്വാജ ശൃണുഷ്വേദം മഹാജ്ഞാനം വിമുക്തിദമ് .
യസ്യ ശ്രവണമാത്രേണ ഭവാബ്ധൗ ന നിമജ്ജസി .. 61
സംഹൃതിസ്ഥിതിസംഭൂതിഭേദൈര്യ്യോ്നേകധാ സ്ഥിതഃ .
ഏകോ്പി സന്നമസ്തസ്മൈ സച്ചിദാനന്ദമൂർതയേ .. 62
കൃതേ പ്രപഞ്ചവിലയേ യഥാ തത്ത്വം പ്രകാശതേ .
തവോപായം പ്രവക്ഷ്യാമി സംക്ഷേപാച്ഛ്രുതിശാസനാത് .. 63
പൂർവാപരവിചാരാർഹാ കഥം നഷ്ടാ തവ സ്മൃതിഃ .
തയൈവ ജ്ഞായതേ സർവം കരാമലകവത്സ്വയമ് .. 64
സ്വയം വിചാര്യം സ്വയമേവ ചേതസാ
തത്പ്രാപ്യതേ യേന ന ശോചതേ പുനഃ .
സത്സംഗസച്ഛാസ്ത്രവിവേകതഃ പുന-
ര്വൈരാഗ്യയുക്തേന വിഭാവ്യമേതത് .. 65

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണ+പ്രകരണേ പൂർവാർധേ ഭരദ്വാജാനു-ശാസനം നാമ സപ്ത-
വിംശ+ത്യധിക/
ശതതമഃസ് സർഗഃ .. 127..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
11.12.23